

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kaupunginhallitus, § 14, 19.01.2026

Asunto- ja kiinteistölautakunta, § 246, 18.12.2025

§ 14

Valtuustoaloite työvoiman hyväksikäytön torjumiseksi rakennusallalla RT:n ohjekortin avulla – Saana Kuusipalo ym.

TRE:3780/14.00.01/2025

Kaupunginhallitus, 19.01.2026, § 14

Valmistelija / lisätiedot:
Salmi Pekka

Valmistelijan yhteystiedot

Hankepäällikkö Jarmo Viljakka, puh. 040 806 4105, etunimi.
sukunimi@tampere.fi, hankintapäällikkö Jarkko Vesapuisto,
rakennuttamispäällikkö Jukka Kauppinen, toimitusjohtaja Petri Mölsä,
kehityspäällikkö Miikka Seppälä ja rakennuttamisjohtaja Milko Tietäväinen

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Valtuutettu Saana Kuusipalon ym. valtuustoaloite sekä asunto- ja kiinteistölautakunnan lausunto merkitään tiedoksi. Aloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Saana Kuusipalo, Virpi Ekholm, Jarmo Viljakka, Jarkko Vesapuisto, Jukka Kauppinen, Petri Mölsä, Miikka Seppälä, Milko Tietäväinen

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asunto- ja kiinteistölautakunta, 18.12.2025, § 246

Valmistelijat / lisätiedot:
Ekholm Virpi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Esittelijä: Salmi Pekka, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Valtuutettu Saana Kuusipalon ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi. Aloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Valtuutettu Saana Kuusipalo ja 33 muuta allekirjoittajaa esittävät 14.6.2025 jättämässään aloitteessa, että kaikkiin rakennushankkeisiin, joissa kaupunki tai kaupungin konserniyhtiö on osallisena, sisällytetään RT 103754 -ohjekortin periaatteet, sekä edellytetään, että kaupunki ja konserniyhtiöt velvoittavat sopimuskumppaneitaan noudattamaan kortin ohjeita koko urakkaketjussa, sekä seuraavat ja valvovat toteutumista esimerkiksi pistotarkastuksin. Lisäksi aloitteessa esitetään ilmoituskanavien ja palautemekanismin kehittämistä, joiden kautta työmailla työskentelevät voivat nimettömästi ilmoittaa mahdollisista epäasiallisista työoloista tai hyväksikäyttöepäilyistä. Lisäksi edellytetään hankintayksiköiden, sekä rakennuttamisen ja työmaavalvonnan henkilöstön kouluttamista hyväksikäytön tunnistamiseksi ja torjumiseksi.

Nykytilan kuvaus suhteessa esitettyihin toimenpiteisiin

Tampereen kaupungin eettisten toimintaperiaatteiden (KV 19.5.2025, § 69) mukaisesti kaupunki edistää toiminnassaan oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä noudattaa hyvän hallinnon ja johtamisen periaatteita.

Tampereen kaupungin omistajaohjauksen periaatteiden (KV 10.11.2025, § 177) mukaan kaupunki on vastuullinen ja eettinen omistaja. Kaupunki on sitoutunut yhtiöidensä kautta harjoittamaan vastuullista ja kestävää kehitystä tukevaa liiketoimintaa. Tässä yhteydessä vastuullisuus ymmärretään laajasti niin, että se tarkoittaa mm. ympäristövastuuta, sosiaalista vastuuta ja hyvää hallintotapaa.

Kaupunkiomistaja ohjaa tytäryhtiöiden toimintaa konserniohjeella. Voimassa oleva konserniohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa (KV 19.5.2025, § 59). Konserniohje on tytäryhtiöitä sitova. Tytäryhtiöiden hallituksilla on osaltaan velvollisuus hyväksyä ohjeiden noudattaminen. Konserniohjeen mukaan kaupungin tytäryhteisöt mm. ovat vastuullisia työnantajia, jotka toteuttavat hyvää johtamista ja huolehtivat henkilöstön hyvinvoinnista.

Lisäksi konserniohjeen mukaan riskienhallinta on osa yhtiön valvontajärjestelmää. Yhtiön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, niitä arvioidaan ja seurataan ja että riskienhallinnan periaatteet on määritelty. Riskienhallintaa toteutetaan osana tytäryhtiön tavanomaisia johtamis-

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

suunnittelu- ja ohjauskäytäntöjä. Tytäryhteisöt ylläpitävät ajantasaista riskiprofiilia toiminnastaan, jotta keskeiset riskit hallitaan ja mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti.

Kaupunginhallituksen hyväksymissä hankinnan strategisissa painopisteissä (12.12.2022 § 494) Tampereen kaupunki sitoutuu hankkimaan tuotteet ja palvelut ilmastoon, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta vastuullisesti sekä edistämään ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeuksien toteutumista hankinnoissaan. Työperäinen hyväksikäytön torjunta hankinnoissa on osa sosiaalista vastuullisuutta.

Yhtenä toimenpiteenä sosiaalisen vastuullisuuden sekä työperäisen hyväksikäytön tunnistamiseksi ja torjumiseksi kaikissa kaupungin kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa otettu käyttöön sosiaalisen vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteet (Code of Conduct). Ehdot ovat mukana myös infranurakoiden tarjouspyynnöissä ja ne ovat osa urakkasopimuksen ehtoja. Vähimmäisvelvoitteet perustuvat YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin ohjaaviin periaatteisiin ja OECD:n toimintaohjeiden noudattamiseen. Velvoitteet sisältävät muun muassa ehdot palvelujen ja tavaroiden tuottamisvaltion lainsäädännön noudattamisesta, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, työehtoihin ja työn tekemisen olosuhteisiin liittyvistä velvoitteista. Lisäksi vähimmäisvelvoitteet sisältävät valvontaa ja rikkomuksista ilmoittamista koskevia ehtoja. Kaupungin sopimustoimittajien, mukaan lukien pääurakoitsijat, tulee sitoutua velvoitteisiin ja varmistaa, että asetetut vähimmäisvaatimukset täyttyvät heidän omassa toiminnassaan ja toimitusketjussaan. Tilaaja voi toteuttaa sopimuksittain toimitusketjuun tarkastuksia sekä teettää toimitusketjuun kuuluvilla toimijoilla itsearviointeja. Vähimmäisvelvoitteet ovat osa sopimusta ja niiden laiminlyönnistä on määritelty sakot, ja tarvittaessa ne toimivat sopimuksen purkuperusteina.

Kaupungin infrarakentamisen ja talonrakentamisen hankkeet järjestetään hankintalakia noudattaen.

Lisäksi kaupungin infrarakentamisen urakoissa on noudatettu hankintalaissa (1397/2016) EU-direktiivin mukaisia ehdokkaiden /tarjoajien pakollisia (80 §) ja harkinnanvaraisia (81 §) poissulkuperusteita hankintalain sääntelyä laajemmin myös kansallisissa urakkahankinnoissa. Ehdokkaan/tarjoajan pakolliset poissulkuperusteet sisältävät muun muassa tarkan listauksen rikoslain mukaisista tietyistä tuomioista kuten työturvallisuusrikokset, työaika-suojelurikokset ja työsyryntä. Harkinnanvaraisissa poissulkuperusteissa puolestaan mainitaan esimerkiksi sekä Suomen tai Euroopan unionin lainsäädännön, työehtosopimusten taikka kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden rikkomukset. Ehdot ovat osa tarjouskilpailuvaihetta, ja ne varmistavat osaltaan ehdokkaiden/tarjoajien kelpoisuuden myös työperäisen hyväksikäytön näkökulmasta.

Talonrakennushankkeet kilpailutetaan pääosin Tampereen Tilapalvelut Oy:n toimesta. Tilapalvelut on laatinut aiheeseen liittyvän ohjeen "Ohje

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

työperäisen hyväksikäytön torjuntaan Tilapalveluiden hankinnoissa, 10.11.2023". Ohjeessa kuvataan tapoja huomioida työperäisen hyväksikäytön torjunta hankinnan eri vaiheissa ja sopimuskaudella, ja sen laadinnassa on hyödynnetty HEUNIn opasta Työperäinen hyväksikäyttö ja julkiset hankinnat, Opas riskien huomioimiseen Suomessa. Lisäksi marraskuussa 2025 on tarkistettu, että RT 103754 -ohjekortin periaatteet on huomioitu Tilapalveluiden tarjouspyyntö- ja sopimusasiakirjoissa. Henkilöstö on koulutettu havaitsemaan mahdolliset epäkohdat, ja työmaavalvonnassa tarkastetaan säännöllisesti työmaalla töissä olevan henkilöstön sopimuksenmukaisuus.

Kaupunki on vuoden 2025 aikana kehittänyt infrarakentamisen urakkaehtoja sosiaalisen vastuullisuuden osalta sisältäen muun muassa lähetettyjä työntekijöitä koskevat ehdot. Urakkaehtoja on yhdenmukaistettua ja vaatimuksia tarkasteltu. Ehtoja on työstetty yhdessä HEUNI:n (Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti) asiantuntijan kanssa vuoden 2025 keväällä, ja pyydetty arviointia sekä näkemystä ehtojen asianmukaisuudesta ja riittävyydestä.

Urakoita rakennuttavat organisaatiot ovat pyrkineet ylläpitämään ja päivittämään säännöllisesti työperäisen hyväksikäytön torjuntaan liittyvää ymmärrystä ja tietotaitoa sekä arvioimaan käytännön toimenpiteitä työmailla. Koulutustarpeita arvioidaan toimintaympäristön muutokset huomioiden. 11.11.2025 järjestettiin rakennuttajille (kaupunki, Tilapalvelut Oy ja Infra Oy) Avin toteuttama koulutus koskien ulkomaisen työvoiman käyttöä. Koulutus sisälsi käytännön toimenpiteitä ja keinoja rakennuttajille työperäisen hyväksikäytön tunnistamiseksi, havaitsemiseksi ja ongelmiin vastaamiseksi. Lisäksi jo 13.11.2023 Tampereen Tilapalvelut Oy:lle ja 15.1.2024 kaupungille ja Tampereen Infra Oy:lle on järjestetty erilliset koulutukset "Työperäinen hyväksikäytön torjunta infra-alan hankinnoissa". Koulutus pidettiin tällöin HEUNI:n toimesta ja kohdennettiin infrarakentamisen rakennuttajille.

Perusteet aloitteessa esitettyihin toimenpiteisiin ryhtymiseksi/ryhtymättä jättämiseksi

Keskeiset kaupunkikonsernin rakennuttajaorganisaatiot (Tampereen kaupunki, Tampereen Tilapalvelut Oy) ovat toimintaympäristö ja sen muutokset huomioiden tunnistaneet riskejä työperäiseen hyväksikäyttöön liittyen. Sosiaalisen vastuullisuuden huomioiminen ja riskienhallinta sisältyvät hankintayksiköiden ja hankkivien organisaatioiden nykyisiin hankintaprosesseihin. Hankkivat organisaatiot ovat arvioineet RT-ohjekortin sisältöä ja ehdotuksia toimenpiteistä suhteessa hankintaprosessin kontrolleihin sekä nykyisiin sopimuskirjauksiin ja toimintatapoihin nähden. Kyseessä olevan RT-ohjekortin mukaiset periaatteet sisältyvät nykyisiin prosesseihin ja asiakirjoihin. Yhdessä nämä muodostavat toimintamallin, jonka avulla keskeiset hankkivat organisaatiot riittävällä tavalla kykenevät

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

tunnistamaan ja hallitsemaan työperäisen hyväksikäytön riskejä. Hankkivilla organisaatioilla on keinot soveltaa RT-ohjekortin toimintaohjeita käytännön tasolla muun työmaavalvonnan yhteydessä.

RT-ohjekortin soveltamisvelvoite tytäryhtiöille tuodaan kaupungin konserniohjeeseen seuraavan päivityksen käsittelyn yhteydessä.

Kaupungilla käytössä oleva ilmoituskanava ei tällä hetkellä mahdollista toimittajien henkilöstön ilmoituksia, vaan kyseessä on sisäinen ilmoituskanava. Käytännössä pääurakoitsija on vastuussa toimitusketjun hallinnasta, ja tähän sisältyy riittävien yhteydenpitokanavien järjestäminen mahdollisten ilmoitusten vastaanottamiseksi ja käsittelemiseksi. Käytännössä nykyiset yhteistyömenettelyt, viestintä- ja yhteydenottokanavat hankkivien organisaatioiden sekä pääurakoitsijan että aliurakoitsijoiden välillä vastaavat nyt kysymyksessä oleviin ilmoitustarpeisiin. Hankkivan organisaation yhteystiedot ovat osapuolten saatavilla, ja tarvittaessa osapuolten henkilöstö voi olla yhteydessä suoraan hankkivan organisaation rakennuttajiin sekä valvojiin.

Tiedoksi

kh

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§14

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)
- etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)